

OILADAGI AJRIMLARNI PSIXOLOGIK MUHOKAMASI

Toshiboltayeva Nodira Ibrohimjonovna
FarDU Psixologiya kafedrasida o'qituvchisi
Qovlonbekov Abdulaziz Abdullajon o'g'li
FarDU Psixologiya yo'nalishi magistranti

Annotatsiya: *Ushbu maqolada oilaviy ajrimlarga olib keluvchi sabablar, oilaviy ajrimlarning psixologik muhokamasi haqida so'z yuritilgan, chunki, oila va oilaviy masalalarni o'rganish, ilmiy tadqiqotlar olib borish har doim ham qiziqarli va mulohazali mavzu sanalgan.*

Kalit so'zlar: *oilaviy munosabatlar, jamiyat, farzand tarbiyasi, bilim, malaka, barkamol shaxs, muloqot, qadriyat*

Mustaqil davlatimizda oilalarning axloqiy, ma'naviy va ruhiy barkamolligini mustahkamlash borasida amalga oshirilayotgan say'i-harakatlar kun sayin ortib bormoqda. Davlatimizning oila mustahkamligini ta'minlash, uning ijtimoiy funksiyalarini amalga oshirish imkoniyatlarini kengaytirish, ayniqsa, oilaning farzandlar tarbiyalashdagi nufuzini oshirishga ko'maklashish hamda yosh er-xotinlarning moddiy hamda maishiy shart-sharoitlarini yaxshilash borasidagi aniq dasturiy tadbirlari mamlakatimizda oila va nikoh munosabatlarining qadriyat sifatida e'tirof etilishini ta'minlamoqda.

Dunyo hamjamiyati bilan turli yo'nalishlarda hamkorlik qilish, jamiyatimizni ma'naviy-ma'rifiy jihatdan takomillashtirish orqali xalqimiz farovonligini ta'minlash, fuqarolarimizning, oila va kelajak avlodning har tomonlama barkamol, dono, ilg'or fikrli va zakovatli bo'lishiga intilmoqdamiz. Ushbu maqsadni amalga oshirish uchun esa, avvalo, oilaning turmush tarzi sog'lom bo'lishiga erishish lozim.

Afsuski, ko'pincha yoshlarning o'z qobiliyatlarini orttirib baholab, o'z oldilariga erishib bo'lmaydigan maqsadlarni qo'yish xollariga duch kelinadi. Ayniqsa, oilaviy hayotni tasavvur qilish, unda o'z o'rini baholash masalasida yoshlarimizning o'zlarini orttirib baholashi, oilaviy hayotdan mumkin bo'lganidan ko'proq narsani talab qilish tufayli ko'proq xatoga yo'l qo'yish xollari kuzatiladi. Shaxsni oilaviy muammolarni adolatli hal etishga xizmat qiluvchi o'z mustaqil fikri, qarashi, pozitsiyasini bilishi, zarur bo'lganda oila borasida o'z qarashlarini himoya qila olmasligi asosida oilalarning mustahkamligiga putur etmoqda. Jamiyat taraqqiyotining hozirgi holati oila oldiga o'ziga xos yangi ijtimoiy vazifalarni qo'ymoqda. Fan-texnika taraqqiyoti, ishlab chiqarish munosabatlari, odamlarning o'zaro muloqot, munosabatlar doirasi inson ruhiyatida hissiy emotsional o'zgarishlarni vujudga keltirmoqda va bular oilaviy hayot xarakteriga ham o'z ta'sirini o'tkazmoqda. Oilani qadriyat sifatida tavsiflash va uning jamiyat hayotidagi nufuzini ta'kidlash bilan birgalikda uni mustahkamlovchi omillarning rolini o'rganish, ayniqsa, yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlash, ularda kelajakka ishonch, o'z xalqi va yurti taqdiriga nisbatan mas'uliyat hislarini shakllantirish katta ahamiyatga ega bo'lgan dolzarb masaladir. Chunki, O'zbekiston yildan yilga rasmiy nikohlar oshib borayotgan mamlakatlardan biri bo'lib, unda nikoh ajrimlarini kamaytirish yanada muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa yoshlarda oila va nikoh, istiqboldagi hayotga nisbatan to'g'ri tasavvurlarning shakllanganligiga, ularning optimizm ruhida tarbiyalanganligiga bevosita

bog'liqdir. Afsuski, amalga oshirilayotgan say'i-harakatlarga qaramay, yoshlarning oilaviy hayotga psixologik jihatdan tayyor bo'lmaganligi, oilaning sog'lom ma'naviy muhiti to'g'risida aniq tasavvurlarga ega bo'lmaganligi tufayli yosh oilalar o'rtasida nikoh ajrimlari hamon qayd etilmoqda. Ularning aksariyatida yosh farzandlar bo'lib, ular taqdir taqozosi bilan faqat onalari, bobo va buvilari qaramog'ida qolmoqdalar.

Ko'pincha ajralishayotganlardan ajralish sababi so'ralsa, ular qandaydir hamma uchun, birdek bo'lib qolgan sabablarni ko'rsatishga harakat qilishadi. Masalan, «xarakterimiz mos tushmadi», «o'zga shaxsning aralashuvi», «qo'pollik», «moddiy qiyinchilik», «ichkilikbozlikka berilish», «yashash sharoitining noqulayligi», «ota-onalarning noo'rin aralashuvi» kabilar. SHuni alohida ta'kidlash lozimki, oiladagi ma'naviy-ruhiy iqlim qanchalik mustahkam va er-xotinlar bir-birlarini qanchalik yaxshi tushunsalar bu «sabablar» oilaning inqiroziga asosiy sabab bo'la olmaydi. Aksincha, vaziyatlarda esa jamiyat uchun - noto'liq oilalar soni ko'payadi, oilalararo yoki qarindoshlararo adovat yuzaga keladi, bir jinsning ikkinchi jinsga nisbatan nafrati paydo bo'ladi, fohishabozlik ortadi, teri-tanosil kasalliklarining ortishi kuzatiladi, shaxsning ijtimoiy faoliyati susayadi. Erkaklarda yolg'izlik hissining ortishi, giyohvandlik va ichkilikbozlikka berilishni va turli kasalliklarni keltirib chiqaradi. Ayollarda yolg'izlik hissining ortishi, qayta oila qurish imkoniyati cheklanganligi, nevrozlar, stresslar, turli hastaliklar, o'z joniga qasd qilish kabilarga olib kelishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mustaqil fikrlash. Karimova V.M, Sunnatova R.I, Tojiboyeva N. T.2000.
2. A.Абдуллаева, Н.Тошболтаева //ОИЛА ВА НИКОҲ МУСТАҲКАМЛИГИНИ ТАЪМИНЛОВЧИ ИЖТИМОЙ ПСИХОЛОГИК ОМИЛЛАР// *INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION*.Vol. 2 No. 13, 2023. 129-133. pages.
3. A.R.Abdullayeva //THE SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL INFLUENCE OF THE FAMILY ON THE FORMATION OF A HEALTHY LIFESTYLE// International Journal of Education, Social Science & Humanities. FARS Publishers. Volume-11. Issue3. 2023. 670-674 pages.
4. A.R.Abdullayeva //PSYCHOLOGICAL FACTORS OF FORMING A HEALTHY LIFESTYLE IN THE FAMILY// ResearchJet Journal of Analysis and Inventions. Volume 4, Issue 3. March, 2023. 43-50 pages.
5. Абдулаева Арофат Рустамовна //ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ В СИСТЕМЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО И МУНИЦИПАЛЬНОГО УПРАВЛЕНИЯ// Uzbek Scholar Journal. Volume-06, July, 2022. 26-29 pages.
6. А.Р.Абдуллаева, М.Р.Абдукаримова //ОИЛАДА АЖРИМЛАРНИ ОЛДИНИ ОЛИЩДА НИКОҲ МОТИВЛВРИНИНГ ПСИХОЛОГИК ОМИЛЛАРИ// О'ЗБЕКISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. 14-SON. 20.12.2022. 1132-1138 betlar.
7. Рустамовна А.А., //ФАКТОРЫ С. П. ВЛИЯЮЩИЕ НА СЕМЕЙНОЕ ОКРУЖЕНИЕ В ПАТРИОТИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ БУДУЩИХ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ// Зона конференций. 2022. 43-45 стр.

8. Rustamovna, A.A. //BO'LAJAK HARBIY KADRLARINI VATANPARVARLIK RUHIDA TARBIYALASHDA OILAVIY MUHIT TA'SIRINI IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK OMILLARI// JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS. Volume-7 | Issue-2| 2022. 35-43 pages.

9. Khalimakhon Ganieva Akhmadkhonovna, Abdullaeva Arofat Rustamovna, Zakirova Dilduzaxon Saydolimovna // [PSYCHOPHYSIOLOGY OF ADDICTION OF NERVOUS PROCESSES AND RAPIDITY OF RECYCLING OF INFORMATION IN YOUTH](#)// International Journal of Early Childhood Special Education. 3(14) 2022.

10. СОЛИЕВ ФАРХОДЖОН СОДИКОВИЧ, АБДУЛЛАЕВА АРОФАТХОН РУСТАМОВНА, ДЖУХОНОВА НОХИДА ХАЁТЖОНОВНА //ФОРМИРОВАНИЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И ЭТНОЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТАЦИЙ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ// Материалы Международной заочной научно-практической конференции: ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ БЛАГОПОЛУЧИЕ СОВРЕМЕННОГО ЧЕЛОВЕКА. Екатеринбург, 2019. 334-339 стр.

11. Рустамовна А.А. //СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА СЕМЕЙНОЕ ОКРУЖЕНИЕ В ПАТРИОТИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ БУДУЩИХ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ// Зона конференции. 2022.

12. Abdullaeva Arofat Rustamovna //SOCIO-PSYCHOLOGICAL FACTORS INFLUENCING THE FAMILY ENVIRONMENT IN THE PATRIOTIC UPBRINGING OF FUTURE MILITARY PERSONNEL// International Conference on Studies in Humanity, Education and Sciences Helsinki, Finland. January 10th 2022. 43-45 pages.

13. А.Абдуллаева, Н.Тошболтаева //ОИЛА ВА НИКОҲ МУСТАҲКАМЛИГИНИ ТАЪМИНЛОВЧИ ИЖТИМОИЙ ПСИХОЛОГИК ОМИЛЛАР// INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION International scientific-online conference. 23 rd January, 2023. – Canada, Ottawa. 136-140 pages.

14. Toshboltayeva Nodira Ibrohimjonovna //The importance of thinking in the complex process of individual activity// International conference on Studies in Humanities, Education and Sciences, January 10 th, 2022. 69-70 pages.

15. Тошболтаева Нодира Иброхимжоновна //ШАХС ТАРАҚҚИЁТИДА ТАФАККУРНИНГ АҲАМИЯТЛИЛИГИ МАСАЛАЛАРИ// *Scientific Impulse*, 1(5), 2022. 1191-1195.

16. Тошболтаева Нодира Иброхимжоновна //БИЛИШ ЖАРАЁНЛАРИ РИВОЖЛАНИШИДА ШАХСНИ ТАРАҚҚИЙ ЭТИШИ// JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH VOLUME-2, ISSUE13 (26-December). 472-475.

17. Нодира Иброхимжоновна, Т. ., & Салоҳиддин Хамидуллаевич, Т. . (2023). МУСТАҚИЛ ТАФАККУР ЖАРАЁНИНИ ИБН СИНО ТАЪЛИМОТИДА ТАҲЛИЛИ. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(6), 537-541.

18. А.Абдуллаева Н.Тошболтаева //ОНГ ВА ТАФАККУР БУЗИЛИШЛАРИ// FORMATION OF PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY AS INTERDISCIPLINARY

SCIENCES: a collection scientific works of the International scientific conference. 13 April 2023. Part 18. 27-32 pages.

19. Toshboltaeva Nodira Ibrokhimjonovna //PERSONAL EDUCATION AS A MAIN BASIS OF SOCIETY'S DEVELOPMENT// *Academicia Globe: Inderscience Research*. Volume 2, Issue 3, March, 2021. 1-2

20. Тошболтаева, Нодира Иброхимжоновна. "Важные аспекты упражнений в умственной деятельности психологическая интерпретация." *INTERNATIONAL JOURNAL OF DISCOURSE ON INNOVATION, INTEGRATION AND EDUCATION* 1.5 (2020): 97-99 pages.

21. Abdukadirova Laura //THE MAIN APPROACHES TO THE STUDY OF THE DIFFICULT LIFE SITUATION IN SOCIO-PSYCHOLOGICAL RESEARCH// *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*ю Vol. 7 No. 12, 2019. 781-789 pages.

22. Abdukadirova Laura Yulbarsova, Mirzajonova Eleonora Topvoldievna //The importance of reading competencies in the context of the “industry 4.0” industrial revolution// *ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL*. Volume 11, Issue 1, 2021. 205-210 pages.

23. Абдукадилова Лаура Юльбарсовна //АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОЦИАЛЬНОЙ И ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ СЕМЕЙНЫХ СТУДЕНТОК В ВУЗАХ УЗБЕКИСТАНА// *ИННОВАЦИИ В ПЕДАГОГИКЕ И ПСИХОЛОГИИ*. №6. 2021. 38-45 стр.

24. АБДУКАДИРОВА ЛАУРА ЮЛЬБАРСОВНА //ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДА АУТОТРЕНИНГА В УКРЕПЛЕНИИ ФИЗИЧЕСКОГО И ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ЗДОРОВЬЯ СТУДЕНТОВ В ТРУДНОЙ ЖИЗНЕННОЙ СИТУАЦИИ// Сборник материалов международной научно-практической конференции: [ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ КАК ФАКТОР СОЦИАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ](#). Екатеринбург, 16 декабря 2021 года.

25. Ahmadjonov Nurmuhhammad Nabijon o'g'li //PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE FATHER'S RELATIONSHIP IN PERSONS WITHDIFFERENT DEGREE OF DEPENDENCE// “PEDAGOGS” international research journal. Volume-24, Issue-3, Decembe. 2022. 124-127 pages.

26. 13. Topvoldievna Mirzajonova Eleonora, Abdukadirova, Yulbarsova Laura //Actuality of psychological support in work with children from the risk group// *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, Volume 12. Issue 6. 2022. 51-56 pages.

27. Водяха С.А., Мирзажонова Э.Т. //Профессионально-психологическое сопровождение детей с особыми потребностями как условие их благополучной социализации// *Психологическое благополучие современного человека*. – 2019. – С. 631-635.